

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 Oslo

Vår ref:
21/00591-2

Saksbehandler:
Sanne Hofman

Dato:
22. oktober 2021

Høring - forslag til endringer i sosialtjenesteloven om å lovregulere krav til innsending av søknad om økonomisk stønad i sosialtjenesteloven §18 og om endring av sosialtjenesteloven § 22 om utbetaling av økonomisk stønad

Barneombudet viser til høringsnotat fra Arbeids- og sosialdepartementet datert 25.06.2021 og takker for muligheten å komme med innspill.

Barneombudet mener intensjonene bak departementets forslag til endringer i sosialtjenestelov §§ 18 og 22 er velmente og gode. Tross dette er vi likevel ikke overbevist at de foreslåtte lovendringene er endringer som vil oppnå departementets formål. Vi er heller ikke overbevist at disse endringer er nødvendige sett i lyset av dagens lovgivning. Vi er i tvil om hvor treffsikre disse endringene vil være og om vi ved en endring av loven risikerer negative konsekvenser for barn. Vi savner en god vurdering av mulige negative utilsiktede konsekvenser for barn i forslaget.

Vi mener derfor at departementet bør undersøke nærmere om det finnes alternativ til lovendring som vil ivareta målgruppen bedre. Det kan være krav til måten forvaltningen håndterer sakene på, presisering og utdyping i rundskrivet og en eventuell gjennomgang av i hvor stor grad individuelle vurderinger blir gjort i praksis når en felles søknad blir sendt inn. Individuelle vurderinger av barn inkludert.

Nedenfor vil vi utdype kommentarene våre.

Barnerettighetsvurderinger

Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle forpliktelsene som følger av konvensjonen. Ved ny lovgivning, utforming av planer og politikk innebærer det at myndighetene må vurdere hvilke konsekvenser forslaget har for oppfyllelsen av barns rettigheter. Dette kalles en barnerettighetsvurdering.

I en barnerettighetsvurdering undersøker myndighetene hvilke rettigheter i barnekonvensjonen som blir berørt av forslaget og om forslagene bidrar til å oppfylle disse rettighetene. Om forslaget påvirker rettighetene negativt må man vurdere andre forslag, eventuelt kompensierende tiltak.

Vi kan dessverre ikke se at en slik vurdering er gjennomført. Det hadde for eksempel vært naturlig at departementet gikk gjennom mulige negative konsekvenser for oppfyllelsen av barns rett til beskyttelse mot vold (artikkel 19) og rett til akseptabel levestandard (artikkel 27).

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Bidrar lovendringene til å nå formålene og hva er de eventuelle konsekvensene av forslaget?

Departementet foreslår et nytt annet punktum i Sosialtjenesteloven § 18 første ledd som fastsetter at søknaden skal fremsettes av den enkelte myndige person som stønaden skal komme til gode, og en endring i sosialtjenesteloven § 22, slik at økonomisk stønad som hovedregel skal utbetales til den enkelte som stønaden skal komme til gode.

Formålene med lovendringene er å bidra til økonomisk selvstendighet, likestilling, utjevning av maktforhold innad i familier og økt bistand til å komme i inntektsgivende arbeid for alle mottakere av økonomisk sosialhjelp. Forslaget har også som mål å begrense negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner.

Barneombudet mener at disse forslagene kan ha en positiv effekt for de særskilte brukergruppene departementet selv peker på - personer som oppholder seg på krisesenter, lever i skjul fra voldelige ektefeller eller prøver å komme seg bort fra tvangsekteskap. I alle disse tilfellene er personen(e) på vei ut, eller ikke lenger i en voldelig situasjon. Disse gruppene får som oftest støtte fra hjelpeapparatet rundt seg, slik at de kan få hjelp med å søke økonomisk stønad selv dersom kunnskap om egne rettigheter eller digital kompetanse skulle mangle.

Vi mener imidlertid at departementet ikke i stor nok grad har vurdert hvorvidt endringene vil kunne ha negativ effekt for barn. Barneombudet mener at vi ikke har fått nok informasjon om hvorvidt endringene for eksempel kan føre til at personer som nå må søke selv, men ikke er i stand til å håndtere dette, vil komme dårligere ut. Her vil manglende skolegang, dårlige språkkunnskaper og dårlige digitale ferdigheter være sentralt.¹

Begrepet 'tjenestemottaker' i høringsnotatet omfatter alle som berøres av søknaden og vedtaket, også ektefelle og barn. Lovendringen åpner dermed for at økonomisk stønad som kommer barn til gode, for eksempel en søknad om lommepenger for barna, skal utbetales direkte til disse barna. Dette vil i de aller fleste tilfeller være positivt. Barneombudet savner likevel en grundigere vurdering av hvorvidt faren for ytterligere sosial kontroll eller vold er til stede ved at stønader skal utbetales direkte til mottaker. Dette gjelder også for barn.

Vi er helt enige med departementet i at mottakere av økonomisk stønad skal kunne rå over og disponere egne midler, også barn og ektefeller. Samtidig er det utfordrende å endre lovgivningen for å ivareta noen særskilte tilfeller uten at det er vurdert om det kan øke risikoen for at andre får det vanskeligere. Særlig når dette er en risiko som i stor grad kan berøre barn.

For å utjevne maktforskjeller i familier skal det etter vår mening likevel mer til enn en endring av hvem som sender en økonomisk søknad eller får utbetalt stønaden. Vold i familier forsvinner ikke av seg selv med en slik endring. Departementet har selv vært i tvil om innføring av en bestemmelse som regulerer dette, er en hensiktsmessig måte å oppnå formålene. Departementet nevner også som innvending mot endringene at det kanskje heller bør prioriteres regelverksendringer som stiller krav til måten forvaltningen håndterer søknadene som kommer inn. Departementet har likevel valgt å innføre lovendringer, selv om det er hensyn som trekker i ulike retninger.

Under dagens lovgivning **kan** stønaden utbetales til barn om søknaden kommer dem til gode. I så fall skal det en individuell vurdering av barnets situasjon til. Denne muligheten for individuelle vurdering blir nå snevret inn, når kan-regelen blir til en skal-regel, med en snever unntaksbestemmelse i 'særlige tilfeller', som ikke nødvendigvis vil omfatte barn. I noen tilfeller kan det være bra for barnet at det mottar stønaden selv. I andre tilfeller ikke. Dette er en skjønnsbasert vurdering som vi mener kun kan gjøres ved en individuell vurdering av barnets

¹ Vi vil her også vise til høringssvaret fra MIRA-ressurssenter.

situasjon. Bli barn som gruppe tatt inn i unntaksbestemmelsen, er det ikke lenger en individuell vurdering som blir gjort.

Etter dagens lov har saksbehandlere dermed ikke bare allerede alle mulighetene for å gjøre de nødvendige individuelle vurderingene, men de er også forpliktet til det, uansett hvem som sender inn søknaden eller mottar stønaden. Vurderingen skal så langt som mulig foretas i samarbeid med tjenestemottakeren og kravet om individuelle vurderinger gjelder for hele prosessen. Dette betyr at ved en felles søknad om økonomisk stønad, også ektefelle og barn **skal** vurderes individuelt.

Vi mener derfor at departementet bør foreta en ny vurdering av om en tydeliggjøring av forpliktelsene som allerede ligger i loven og rundskrivet, og ikke minst en tydeliggjøring av barns rettigheter og deres krav på en individuell vurdering, kan få bedre virkning for å nå formålet.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Sanne Hofman
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.